

KATEGORIEËN GEVANGENEN

Men ziet: de in januari '38 afgekondigde uitbreiding van de *Schutzhaft*-regeling welke bepaalde dat *Schutzhaft* aan allen opgelegd kon worden, 'die durch ihr Verhalten den Bestand und die Sicherheit des Volkes und Staates gefährden', hield slechts de 'legalisatie' van een bestaande toestand in. De helft van de gevangenen van Sachsenhausen bestond in de periode '37-'38 reeds uit *Bibelforscher*, homoseksuelen, misdadigers en 'asocialen'. Nòg twee categorieën waren er bij gekomen: naar Duitsland teruggekeerde of -gevoerde emigranten (dat waren hoofdzakelijk Joden - zij werden van twee maanden tot een jaar vastgehouden) en personen (Joden en niet-Joden, mannen en vrouwen) die zich door een verhouding met een partner van ander 'ras' schuldig gemaakt hadden aan 'rassenschande', zoals dat heette. Het gevolg van al deze ontwikkelingen was dat Nederlandse illegale werkers die de concentratiekampen binnenkwamen in de verwachting dat zij er, hoe moeilijk het bestaan er ook zou zijn, een zekere steun zouden vinden in de homogeniteit van een anti-nationaal-socialistisch milieu, er veelal de eerste dag al bitter teleurgesteld werden: zij kwamen in een milieu terecht waarin, uitzonderingen daargelaten, van homogeniteit geen sprake was. De heterogeniteit werd er integendeel onderstreept door de onderscheidingstekens die men op de kampkleding droeg: de politieke gevangenen een rode driehoek, de misdadigers een groene, de 'asocialen' een zwarte, de *Bibelforscher* een paarse, de homoseksuelen een rose, de teruggekeerde emigranten een blauwe, de Joden een gele; op de gele driehoek der Joden zat omgekeerd nog een tweede driehoek die hun categorie (politieke gevangene, enz.) nader aangaf zodat min of meer het teken van de Davidsster ontstond: het teken dat in september '41 in Duitsland en begin mei '42 in bezet Nederland als algemeen kenteken voor Joden ingevoerd werd.

Wij moeten die tekens zien als een symptoom van de strenge systematisering die Himmler was gaan voorstaan - een systematisering die, gelijk reeds aangeduid, het eerst in Dachau toegepast werd en die, in haar concretisering, vooral het werk van Eicke is geweest. Hij was het die, vermoedelijk in '35 of '36, als *Inspekteur der Konzentrationslager* bepaald had, hoe de leiding van elk kamp ingedeeld moest zijn: er was een *Kommandantur*, er was een *Politische Abteilung* (steeds geleid door een functionaris van de *Gestapo*), er was een afdeling *Schutzhaftlager*, er was een afdeling *Verwaltung* (administratie van het kamp en beheer van de eigendommen der gevangenen) en er was tenslotte een medische afdeling (het bureau van de *Lagerarzt*) die rechtstreeks ressorteerde onder de medische afdeling van Eicke's inspectie.

Van de afdeling *Schutzhaftlager* moeten wij iets meer bijzonderheden geven.

Ook hier stond een *SS*-officier, de *Schutzhaftlagerführer*, aan het hoofd; onder hem stonden de *Rapportführer* (de *SS*'er die er o.m. verantwoordelijk